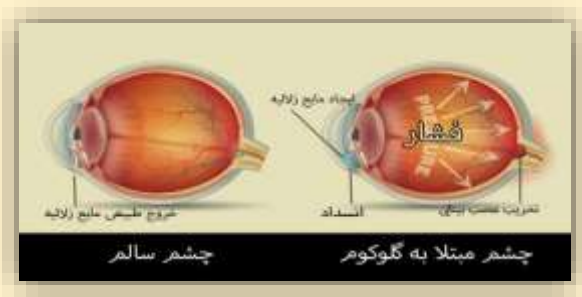

آب سیاه (گلوکوم Glaucoma)

بیماری آب سیاه یا گلوکوم یک بیماری چشمی است که به طور عمده با افزایش فشار داخل چشم و تخریب تدریجی عصب بینایی همراه است. در شرایط طبیعی، فشار داخل چشم توسط مایعی که درون چشم وجود دارد، تنظیم می‌شود. اما در بیماران مبتلا به آب سیاه، این فشار بیش از حد معمول افزایش می‌یابد و باعث آسیب دیدن عصب بینایی و سایر ساختارهای چشمی می‌شود. آب سیاه به طور عمده بدون علامت و یا تحت تأثیر عواملی مانند ضربه به چشم، بعضی از اعمال جراحی چشم و بسته شدن زاویه چشم و یا در مواردی به صورت ناشناخته و یا تحت تأثیر عوامل ژنتیک و محیطی آغاز می‌شود و افزایش تدریجی فشار داخل چشم باعث ایجاد آسیب در عصب بینایی می‌گردد. به مرور زمان، این آسیب می‌تواند منجر به کاهش هرچه بیشتر بینایی و در نهایت نابینایی گردد.

علل بیماری

- علل ابتلا به آب سیاه هنوز به طور کامل مشخص نشده است. اما عوامل ژنتیکی، عوامل محیطی، فشار خون بالا، برخی بیماری‌های زمینه‌ای مانند دیابت- فشارخون بالا و استرس، افزایش سن، سابقه ی خانوادگی، نژاد (افراد سیاه‌پوست)، سابقه جراحی چشمی قبلی، ضربات قبلی به چشم در ایجاد گلوکوم موثر هستند.

درمان

درمان آب سیاه به منظور کنترل فشار داخل چشم و جلوگیری از تخریب بیشتر عصب بینایی انجام می‌شود.

- درمان خوراکی:
اولین و رایج ترین روش درمان گلوکوم به جز گلوکوم مادرزادی و گلوکوم‌های زاویه بسته، مصرف قرص‌ها و قطره‌های چشمی می‌باشد. این داروها معمولاً باعث افزایش خروج مایع از چشم و کاهش تولید مایع داخل چشمی می‌شوند.

- لیزر درمانی:

اگر فشار داخل چشم با دارو کنترل نشود، استفاده از لیزر به همراه دارو درمانی توصیه می‌شود.

- انواع عمل جراحی آب سیاه:

✓ جراحی (BANG (Beta Interior Needle Goniectomy)

در این روش نوین، عمل جراحی با حداقل تهاجم صورت می‌گیرد و با استفاده از نیدل بخشی از ترابکولار مشوورک (کانال خروج مایع زلالیه چشم) جدا می‌شود و به این ترتیب خروج مایع زلالیه تسهیل می‌گردد و موجب کاهش فشار چشم می‌گردد.

✓ جراحی (GATT (Gonioscopy Assisted Transluminal Trabeculectomy)

در این روش نوین، عمل جراحی گلوکوم با حداقل تهاجم بوده و در گلوکوم با زاویه باز می‌باشد. که در این روش نخ جراحی را با ضخامت مناسب وارد کانال شلم کرده و دو سر نخ به داخل چشم کشیده می‌شود و راه کانال شلم به داخل چشم باز می‌گردد.

✓ جراحی ویسکو

در این روش یک ماده ژل مانند در داخل کانال شلم تزریق می‌کند تا باعث گشاد شدن آن شود و با ایجاد یک لایه یا flap عمیق در قسمت خارجی سفیدی چشم، یک لایه در بین قسمت‌های سطحی و عمقی سفیدی چشم ایجاد می‌شود که این لایه مانند یک مخزن مایع زجاجیه عمل می‌کند.

✓ ترابکولکتومی

هدف اصلی از عمل جراحی ایجاد یک مسیر فرعی جهت تخلیه ی مایع داخل چشم و کاهش فشار داخل چشمی است. در برخی موارد جراح با تعبیه ی یک شانت چشمی به نام شنت احمدوالو (Ahmed Glaucoma Valve)، به خروج مایع از چشم و هدایت آن به فضای زیر ملتحمه کمک می‌کند تعبیه ی شانت احمدوالو ممکن است باعث تحریک و احساس خارش در چشم شود.

عوارض شانت احمد والو

- خونریزی
- اختلال سطح بینایی
- عفونت
- اختلال در فشار چشم
- تحریک و سوزش و خارش چشم

مراقبت های قبل از عمل جراحی :

- هشت الی نه ساعت قبل از عمل ناشتا باشد و حتی آب نوشیده نشود.
- روز قبل از عمل استحمام انجام شود.
- قبل از ورود به اتاق عمل از به همراه داشتن دندان مصنوعی، زیور آلات، عصا، جسم فلزی و عینک خودداری شود.
- قرص های ویتامین، زنجبیل، دارچین از یک هفته قبل استفاده نکند.
- وارفارین، پلاویکس، هپارین و آسپرین از سه تا پنج روز قبل طبق نظر پزشک مصرف نکند.
- یک روز قبل از عمل آزمایشات معاینات لازم و مشاوره بیهوشی ضمیمه پرونده باشد.
- روز عمل تمام داروهایی که مصرف می کند را برای اطلاع داشتن پزشک و پرستار به همراه خود بیاورد.

مراقبت های پس از عمل جراحی

۱. انجام معاینات و ویزیت به موقع پزشک از اهمیت ویژه ای برخوردار است.
۲. با شروع علائم هشدار (درد شدید چشم، حساسیت به نور، کاهش دید و ترشح چرکی چشم) فوراً به اورژانس بیمارستان خلیلی مراجعه کند.
۳. امکان تاری دید چشم بلافاصله پس از عمل تا یک الی دو هفته طبیعی است که گاهی تا شش هفته ادامه می یابد.
۴. احتمال ریزش اشک، احساس سوزش و وجود سنگریزه در چشم یک تا دو هفته پس از عمل وجود دارد.
۵. جهت کنترل درد، می توان از مسکن هایی مانند قرص استامینوفن استفاده کرد.
۶. از خوابیدن به سمت چشم عمل شده و روی شکم خودداری کند.
۷. از خم شدن طولانی یا برداشتن جسم سنگین پرهیز نماید.
۸. شب ها از محافظ پلاستیکی (قابل شستشو به صورت روزانه با آب و صابون) و روزها از عینک آفتابی استفاده نماید.
۹. از سرفه، عطسه، تکان ناگهانی و شدید سر و زور زدن به هنگام اجابت مزاج پرهیز نماید.
۱۰. به مدت ۷ روز پس از جراحی از رانندگی کردن اجتناب نماید.
۱۱. بعد از یک هفته می تواند به صورت کامل با شامپو یا صابون بچه به حمام برود.
۱۲. جهت نماز خواندن، از یک تا چند هفته پس از عمل با نظر پزشک از سجده کردن خودداری کند و مهر را با دست روی پیشانی قرار دهد.
۱۳. به مدت ۱۴ روز پس از جراحی از آرایش صورت و به خصوص چشم ها اجتناب نماید.
۱۴. به مدت ۶۰ روز پس از جراحی، استفاده از لنزهای تماسی را متوقف نموده و استفاده از عینک را جایگزین آن نماید.
۱۵. مطالعه، تماشای تلویزیون و فعالیتهای عادی زندگی که توأم با فعالیت شدید جسمانی نباشد، بلامانع است.
۱۶. یک هفته پس از عمل، مسافرت با هواپیما یا هر وسیله دیگری با اجازه پزشک بلامانع است.
۱۷. در صورت استفاده از آسپرین بعد از عمل می توانند با نظر پزشک داروی خود را شروع کند.

منبع: پرستاری داخلی جراحی برونرو سودارت ۲۰۲۲

تهیه کننده: فاطمه غالبی کارشناس پرستاری / الهام ایزدی کارشناس پرستاری

تأیید کننده: دکتر علی عظیمی جراح و متخصص چشم پزشکی، فلوشیپ گلوکوم

ناظر کیفی: فاطمه غالبی سوپروایزر آموزش سلامت

تابستان ۱۴۰۴